

ВИДАННЯ
Союзу Визволення України.

ВІДОМОСТІ
ПРО
РОСІЙСЬКУ УКРАЇНУ

1915

Друкарня Союзу Визволення України.

З М І С Т:

	Стр.
<i>Передмова . . . . .</i>	3
<i>Вступ . . . . .</i>	5
<i>Загальні відносини на Російській Україні . . . . .</i>	6
<i>Російській адміністративний її громадський устрій:</i>	
<i>Село . . . . .</i>	9
<i>Власть . . . . .</i>	„
<i>Поліція . . . . .</i>	11
<i>П'світ . . . . .</i>	12
<i>Земство . . . . .</i>	14
<i>Губернія . . . . .</i>	15
<i>Адміністративний устрій на Кубані . . . . .</i>	„
<i>Державна Дума . . . . .</i>	17
<i>Центральне правительство та царь . . . . .</i>	„
<i>Духовенство її мійське населення . . . . .</i>	18
<i>Косперативні і інші приватні інституції . . . . .</i>	19
<i>Наші вороги і приятели . . . . .</i>	20
<i>Що робити по прибутті до села чи міста? . . . . .</i>	21
<i>Полки з російських українців . . . . .</i>	22
<i>Найблизший порядок . . . . .</i>	23

Центральна
 наукова бібліотека
 АН УРСР
 Акт № 197-92
 № 12 1030-9

ПЕРЕДМОВА.

Інформаційна отся брошурка про російську Україну для наших вояків була складена ще в самім початку війни, — передаючи коротко зміст відчитів, що були уряджені Союзом Визволення України, за згодою січової стрілецької старшини, в кесарнях стрілецьких сотень у Львові. Була вона вже й виготовлена в друкарні — коли міліоновий ворожий натовп, кинутий як череда на загибель царськими генералами під Львів, перебив нам довести друк її до краю.

Скільки подій від того часу! Яка сила дорогих незабутніх могил! Скільки ран національних, і як багато трагічних переживаннів!

Стрільці! — не вам, лицарям і мученикам України, за ці переживання нагадувати...

Ми, російські українці, ми Союз Визволення України, хочемо тільки вам тут сказати: — вірте як вірили, і будьте далі бадьорі в своїм тяжкім вояцькім житті, а слава наша не поляже, і зоря наша таки зійде!..

Вона прийде, вона вже йде! І кожен тиждень, кожен день наближає нас до подій. Сотні вісток надходять з України, з Кавказу і навіть з самої Московщини, що терпець пригноблених народів і спокій пригнічених мас народніх рвуть ся уже, і

полуда з очей вже спадає, і що вже могутній живий дух революції проти царського деспотизму встає з сільських хат і з фабричних майстернь: — нехай тремтять гнобителі!..

Бо чи ж могла гнила імперія, повна протилежностей, повна стогнів та прокльонів, держава і вальту й знуцання над усім вільним і чесним, імперія московських царів довго удержатись, — навіть з своїми велитенськими арміями, — нахабним переможцем? — Ні, і ні!

Будьте ж бадьорі, стрільці! — нехай сьвятий вогонь в вашій юнацькій душі не холоне від жорстокоств життя. Бо час слухний не відійшов, а наблизився до нас, і день погібелі царської монархії і день волі й радощів народів та визволення України вже стоїть не за горами. Це мусить бути і це буде, бо ціла історія, бо все життя на нашім боці.

Затямте: — там, на Україні, вже знають за вас і вже вас виглядають!

Січень 1915 року.

СІЧОВИМ СТРІЛЬЦЯМ

в і д

Союзу Визволення України.

ВСТУП.

Стрільцю! Ти йдеш на землю, де нарід наш український — то головним чином селянин хлібороб, робітник і близькі до цих верств невеликі круги інтеліґенції, де широкі лани — то власність панська, тоді як наш мужик стогне від малоземелля, де права усі держить земельне „дворянство“ (пани-шляхтичі) вкупі з всевладною царською адміністрацією, а народ майже позбавлений прав, де на людину з народу дивлять ся як на робочу скотину, з якої лише треба тягнути соки податками, визискуванням, усіми тими засобами — які тримає в своїх цупких і брудних руках злодійська адміністрація і ворожі й чужі національно народові, посідаючі кляси.

Ти розумієш свої завдання, історичні завдання хвилини? — нехай селянин на російській Україні одержить усю землю, про яку він мріяв віки. Нехай народ одержить загальне, рівне, пряме і тайне виборче право до усіх місцевих інституцій і власного українського парламенту, а з ним і всю владу в своїй країні.

Нехай розкують ся усі кайдани, що їх кували над народом царські „чиновники“. Нехай народ на кожній своїй найменчій житевій стежці побачить яснійшу долю.

В имя найглибших змагань народу ми підіймаємось, і твій обовязок відкрити на це очі селянинові, тому селянинові, що є цеглиною будучої нашої української держави. І тоді тебе зрозуміє і сивий дід і мала дитина, що значить твій поклик: — ставайте до боротьби за вільну Україну!

Загальні відносини на Україні.

Україна великий край. Її простір, не рахуючи напів-зколонізованих в останні десятиліття земель, займає 510.000 квадратних кілометрів, з того Правобережна Україна (себто губернії Подільська, Волинська і Київська) 162.000, Лівобережна (себто губернії Полтавська, Чернігівська і Харківська) 156.000 і Степова (себто губернії Катеринославська, Таврійська і Херсонська) 192.000 кв. кілометрів. Українське населення на сим просторі рахують більше як на 30 мільонів, з того на Правобережну коло 13 мільонів. На 100 дуп населення є Українців на Правобережю 77 чоловік, на Лівобережю 80, а на Степовій Україні 56, це значить в середнім 72% українського населення. В числі решти 28% знаходимо Москалів — 12%, Жя-

дів — 12%, Німців — 2%, Поляків 1% і інших народностей 1.8%. Москалів як осілого елемента найбільше в Степовій Україні, загалом же це чиновники, великі землевласники, купці, люди інтелектуальних професій. Поляків найбільше на Волині (6%)—це переважно великі землевласники. Німці осіли переважно як селяни-колоністи на Волині і Степовій Україні і від більш 150 років грають там велику культурну роль учителів кращих способів хліборобства. На Волині живуть також як колоністи Чехи з Австрії. Жиди розкинені головним чином на Правобережжю в містечках і містах, як торговельно-промисловий елемент, як робітники і ремісники, а також як лікарі, адвокати і т. и.

Богатий і великий край, і при гарних порядках народ мігби раювати. Але переможці над нашим народом намагались завжди вирвати від народу його економічну силу землю, щоб міцнійше закувати в ярмо волю і самостійність народню. Українська родюча чорноземля була завжди лакомим шматком для усіх, хто сїдав нам на шию. От таким чином українському селянству, що складає коло 80% усього населення, належить в середньому лише трохи більш як половина землі (55%), а рештою землі володіють великі власники, майже все не-українці, царський дім, царський скарб і т. п. ворожі народові інституції. Той селянин, що складає основу українського народу, замість того, щоб бути паном на своїй землі, працює здебільшого як наймит панів-чужинців, і добро та сила

українські ідуть не на користь України. Гніт царського правительства, що оплутало народ шайкою продайних і гнилих морально чиновників, спиняв завше економічний розвиток України. Податки здирались з задавленого економічно населення над силу високі, і держава царська брала їх на розвиток чужої нам Московщини. Москва ссала мов павук муху і руйнувала неначе зла хвороба Україну. Зрештою народні гроші отверто розкрадались чиновниками. Боючись усього, що веде до свідомости народної, царське правительство гальмувало усіма засобами народню просвіту і спеціально люто переслідувало усе, що українське, починаючи від самої української мови.

Револуція народів Росії, в 1905 — 1906 роках, мов грім з неба ударила на усіх хижаків і самого коронованого кривавого деспота. Українське селянство стало міцною лавою в перші ряди до боротьби. Підлими зрадливими обіцянками і пролиттям народної крові, шайка гнобителів, обєднаних навкруги царя Миколи II, перемогла народ. Наше селянство на Україні і борці за волю України сильно в ту пору постраждали.

Але правительство мусіло попустити віжки, лишив ся хоч і куций, але парламент (Государственная Дума) і більша спромога вести культурно-організаційну роботу. Народ же сам раз на завше прокинув ся і все більше приходив до свідомости своїх інтересів і розуміння протилежности їх інтересам царської держави. Тепер надійшов мо-

мент скласти в одно усе, чому научила наш народ жорстока історія.

Та який же той устрій російський, на місце якого нам доведеться будувати власну державу?

Російський адміністративний й громадський устрій.

Село.

Село, або інакше по московськи „деревня“, обмірковує свої справи і пропозиції адміністрації чи „земства“ (дивись нижче) на „сільським сході“, де беруть участь усі господарі (хазяїни)—що мають власну хату. В кожному селі є виборний „староста“ і його помічники „сотські“ і „десятські“ та „зборщик“ (збирає податки). В селі є сільська розправа, або по московськи „сельское общественное управление“. Староста при урядованню носить причеплену на грудях білу бляху з написом „сельский староста“.

Волость.

Висшою сільською адміністративною одиницею є „волость“, яка об'єднує звичайно де-кільки, а часом 10 і більше сіл. Бувзе і так, що якийсь містечко становить само волость. Справи волості рішає „волостний сход“, на якому беруть участь представники сіл по одному на 10 хат („десятидворці“). „Волостний сход“ вибирає „волостного

старшину“, себто начальника волості. Волость має в одному з сел чи містечку свій уряд „волостне правління“. Фактично заряджує волостью так званий „волостний писарь“, особа здебільшого накинена волости з гори „мировим посередником“, або иньшими вищими „чиновниками“. Є при волості і свій „волостний суд“, спеціально для селян по дрібним справам, і волостний сход вибирає і волостних судіїв. Тепер сей суд реформується.

Хоча й по основній думці російського закону волость має заступати громадські селянські інтереси і ними порядкувати, але чиновники московські і російська поліція перетворили цілком не лише волостні установи але й сільський сход в свій власний адміністративний апарат. Насамперед кожний крок, чи то сільського старости чи сільського сходу чи волостного сходу і волостного старшини поставлений під тісну контролю „мирового посередника“ — делегата „губернської власти“. В губерніях Лівобережної та Степової України замість „мирових посередників“ існують „земські начальники“, — земських начальників є декількох на кожен повіт. Контролюють теж діяльність села і волості усі инші адміністративні влади.

Але що гірше і що дає більшу спромогу продаїній та здеморалізованій адміністрації втручати ся в кожду дрібницю селянського громадського життя є те, що волості і сільским виборним властям накинено найрізвіжвійші функції, які властиво мусли б виконувати самі „чини адміністрації“: —

збиранне податків, ведене урядової статистики, перетримуване арештованих і сила інших поліцейних функцій. Волостне і сільське самопорядкування стогне від тих чужих ім функцій. Правительствена адміністрація — різні чиновники і канцелярії з повіту (уездного города) та губернії (губернского города), перетворивши сі селянські установи в свої низчі апарати, робить усі заходи, щоб і на чолі цих громадських установ стояли покірні їй люди, політично „благонадьожні“, які за різні „милості“ йшли б проти своїх братів селян. Таким чаном більшість сільських „старостів“, а особливо волостних старшин, не кажучи вже про волостних писарів — це підручні московських чиновників.

Поліція.

Виборна сільська поліція (сотські, десятські) ніякого значіння не має і є на послугах поліції державної.

Найнищим органом державної поліції є полїцейський стражник. Від часу полтавських селянських розрухів 1902 року російське міністерство убитого потім Плеве організувало в сільських місцевостях відділи кінної поліції, або так званих „стражників“. Головне завдане стражників — втихомиряти (усмиряти) народ, де він виявляє своє невдоволене. Стражники стоять то в повітовім місті, то малими відділами там, де сидять пристави, переїздять з села на село. Правительство дозволило панам тримати теж власні відділи страж-

ників в своїх фільварках („економіях“), і більші пани їх мають. Стражники уоружені рушницями і нагаями. Вони найбільш зненавиджені народом.

Поліцейський урядник, або просто „урядник“ — це є низча поліційна російська інстанція. На кожную волость є звичайно один урядник. Урядник виконує найріжнійші доручення згоди, він стежить теж за настроєм людности, доносить і арештує. Як правило, урядники отримують постійну допомогу („хабарі“) грошима і збіжем, соломою і т. д. від панів, за що рішучо виступають проти селян при найменчим їх невдоволенні. Урядники мають свою власну малу канцелярію там, де мешкають.

Становой пристав, або просто „пристав“ — це старший над урядниками в ранзі поліційного офіцера. Звичайно є на одну або дві-три волості окремих пристав, — він має свою більшу канцелярію. Пристави теж беруть, як правило, хабарі від панів, і народ їх дуже не любить.

Повіт.

В кожному повіті (по московськи „уезд“) є коло десяти волостів. Само ж повітове місто, або „уїздний город“ є осередком усіх повітових державних адміністративних інституцій. Начальником цілої поліції в повіті є „ісправник“ (як галицький староста), який заряджує „уездним поліцейським правлінням“ і має до помочи двох „помощників ісправника“. Ісправник має голос і в інших канце-

ляріях. Мійську поліцію складають в повітових містах крім ісправника ще „околоточні надзирателі“ і „городові“ (низча поліція). В більших містах мійська поліція підлягає не ісправникови, а спеціальним „поліцмейстерам“. В більших містах існує теж окремо „жандармерія“ для стеження за політичним рухом і боротьбою з ним. Жандарми мають власну канцелярію.

В повіті поруч зі справником має такий же вплив „предводитель дворянства“ (маршалок шляхти) — виразник інтересів панства. Предводитель головує в багатьох державних інституціях і звичайно держить руку правительства проти народу. Це стовпи російського націоналізму — ворожого до всього українського.

Повітовою військовою канцелярією заряджує „війський начальник“. Через нього йдуть усі мобілізаційні накази і він же заряджує і складами рушниць та амуніції, що є в кожному повітовім місті.

Державний скарб має в кожному повітовім місті „казначейство“, куди поступають усі гроші від податків. Треба се затишити.

Крім перечислених чиновників та канцелярій є ще й інші з їх службовим чиновничим персоналом, в тім числі чиновники суду, податкові і акцизні і т. и. Вищі з них, що мають блискучі відзнаки на плечах — на взірець офіцерських — се усе наші вороги. Урядоване в усіх канцеляріях в московській мові, хоча більшість чиновників примушена розуміти нашу мову.

Земство.

Е ще в кожному повітовім місті „земська управа“, якою кермує її предсідатель з декількома „членами“. Земство це вже не адміністративна установа, а виборна громадська, з чисто громадськими функціями. Вона заряджує школами, шпиталями, дорогами, агрономічною допомогою хліборобам і т. и., за для чого оподатковує населення і має великий персонал інтелігентних сил, як то лікарів, фельдшерів, народних учителів, агрономів, інженерів, статистиків і т. и.

Виборчий закон до земства, як і все що встановлено царським правительством, дуже обмежив виборчі права широкого населення, даючи всі привілеї великим панам, так, що посади предсідателів земств та членів земських управ обсажені тепер, майже скрізь, ворожими нам людьми з панів та їх прихильників. І народ це там розуміє. Але на посадах земських учителів, земських агрономів і т. и., словом там де треба справді служити народови, там переважають люди порядні, а навіть дуже часто сьвідомі українці, яких не могли замінити чорною сотнею, не маючи чорносотенних інтелігентних сил.

Земські шпиталі, агрономічні пункти і т. и. е не лише в повітових містах, але в різних пунктах повіту, а школи земські в більшості сел. Треба тут зауважити, що поруч з земськими школами, краще урядженими, існують ще так звані „цер-

ковно-приходськія училища*, гірше поставлені. Але серед учителів сих парохіяльних шкіл треба теж шукати своїх людей. Існують ще, переважно в містах, різні міністерські школи, як то „двух-класнія міністерськія училища“, гімназії та реальні і комерційні школи. Персональ міністерських шкіл переважно мало прихильний до нас.

Губернія.

Повіт або „уїзд“ є територіяльно-адміністративною частиною „губернії“. В губернії звичайно 10 до 15 повітів. За галицьким кордоном маємо Волинську (з губернським містом Житомиром) та Подільську (Каменець-Подільський) губернії, далі йдуть Київська, Бесарабська та Херсонська. На чолі кожної губернії стоїть „губернатор“ з „канцелярією губернарора“ та „губернським правлінням“, а крім того ціла гієрархія губернських чиновників, приналежних до різних міністерств, з своїми ріжними канцеляріями та палатами.

В губернським місті є теж „губернська земська управа“ — інституція виборна, що має завдання об'єднувати діяльність повітових земств.

Адміністративний устрій на Кубані.

Згаданий адміністративний устрій однаковий по всіх губерніях України крім Кубані. На Кубані ж („Кубанская Область“) ціла адміністрація є військово-козацька, однак теж цілком залежна від петербурського уряду і прихильна йому.

На чолі Кубанської Области стоїть „Областной Начальник“ або „Наказний Атаман Війська Кубанського“ — він має при собі „Областное Правління“.

Замість „уїздів“ на Кубані існують, яко менчі територіальні округи, так звані „отдели“. На чолі кожного „отділу“ стоїть „начальник отділу“, при якому існує „Правління отділу“.

Низча адміністраційна одиниця на Кубані — се „станція“, з своїм виборним „станичним атаманом“ і „станичним правлінням“ і окремим станичним судом.

Усе це козацькі установи. Але на Кубані живе теж чимало й пришлого люду („іногородні“) з Полтавщини, Київщини й інших губерній — переважно українці. Живуть вони або в тих же станицях, арендуючи в козаків землю і ремісничуючи, або іноді сидять своїми власними селами („селеніє“), яких, правда, на Кубані не багато, але зато вони переважно великі, нагадуючи чималі місточка (наприклад, с. Армавір). В цих селах є звичайні власти, як в інших губерніях, але вони теж підлягають в дальшій інстанції „начальникам отділів“.

З колишніх вільних козаків царське правительство зробило військових кріпаків, які мусять тягнути шлею тяжких військових зобовязань. Московське правительство відібрало теж у кубанців право вибору своєї старшини, а також накинуло війську багато чужих (московських) вищих офіцерів, проти яких іде в козацьких рядах гомін. Теж і своя старшина, продавшись здебільшого Москов-

щині, поводить ся кепсько, мов пани-чужинці з козацькою масою станиць, а що головне — загарбує в свої руки козацький земельний фонд. Отже кубанці мають з чого бути незадоволеними і ремствувати на царське правительство, що вони й робили голосно в часі революції.

Державна Дума.

Державна Дума або „Государственная Дума“ — це значить російський парламент. Її виборів народ в часі революції. Перші дві Думи царь розігнав, арештувавши і заслани до Сибіру на каторгу багатьох послів (депутатів) другої Думи, в тім числі чимало українців з Київщини та Чернігівщини. Після того царь відмінив виборче право і надав такий виборчий закон, яким цілком обмежив права народньої маси. В третій і четвертій Думах більшість депутатів була ворожа до селянських інтересів і дуже ворожа до Українців. Засідає Дума в Петербурзі.

Центральне правительство та царь.

Центральне правительство сидить в Петербурзі. Народ загалом дивить ся на царських міністрів як на народних ворогів. Цареві народ не може забути того, що він обіцяв дати в маніфесті 17 Октября (жовтня) 1905 року народови волю і права, а потім залигав народ. Інтелігентнійші з селян знають, що царь є кацап і приятель панів і що Україна жила колись вільна без царя.

Духовенство й міське населення.

Попівство на російській Україні цілком залежне від правительства, і правительство московське через петербурський „Святейший Синод“ (таке міністерство) намагалось завше зробити попів своїми агентами. Тому й народ не міг довіряти своїм священникам. Велика більшість попів на Україні родом Українці. Москалів дуже мало і живуть вони переважно в містах. Не вважаючи на усю роботу правительства, серед сільських попів є люди прихильні до народу і свідомі Українці і їх треба вишукувати і використовувати. Вищі духовні особи майже усі завзяті наші вороги. Перед церквою на Україні лежить завдання повного розриву з петербурським Синодом і перетворення в самостійну українську національну церкву.

Міське населення в менших містах складають: 1) жида, 2) чиновники, 3) міщани.

Жида здебільшого се поступовий елемент й вони проти нас не підуть, особливо се можна сказати за жидівське робітництво об'єднане в організацію „Бунд“ і сіоністичні організації. Під панованем Росії жида на Україні з огляду на особисті вигоди горнулись на жаль до російської мови, але знають і нашу. На запитання українського населення, що буде з жидами — треба відповідати, що жидів так мало, що великому українському народови, який матиме тепер усю власть — нема чого боятися жидів і треба мати до них милость і

приятнь, коли вони підтримують нас в отсю хвилю.

Чиновники вищі й середні, навіть коли вони родом Українці („малороси“) — майже усі наші вороги. Серед низчого персоналу різних канцелярій і в таких інституціях як почта і телеграф найдеться багато наших прихильників і то майже усе Українці.

Міщани і домовласники не жиди в малих містах, се переважно Українці по походженю і здебільшого балакають по українськи. Але серед міщанства є чимало збаламучених чорною сотнею людей. Баламуцтво це розвіє віддання міщанам деяких земель і виясненя їм вигод від нових прав. В великих містах багатші домовласники се елемент цілком змосковщений, є чимало і справжніх москалів. Наших прихильників серед них мало.

Кооперативні і інші приватні інституції.

Народ на Україні має велику організаційну вдачу і, розворушений до свідомого творчого життя в роки революції, кинув ся після революції до будування своєї власної економічної організації в формі різних кооперативних товариств. Особливо на Правобережній Україні поширив ся і ввійшов в народне життя глибоко цей чисто демократичний і висококультурний рух. Є такі товариства: споживчі крамниці („потребительское общество“, „потребительская лавка“), кредитові товариства

(„кредітне товарищество“), позичкові товариства („судо-сберегательное товарищество“), хліборобські товариства („сельско-хозяйственное товарищество“). В зарядах кооперативних товариств звичайно сидять найкращі люди села. Переважно це теж свідомі Українці — з ними треба відразу знайомитись.

В містах в пореволюційний час поширились різні культурно-просвітні товариства, де часто гуртують ся поступові і прихильні до нас елементи. Робітники, не вважаючи на всі переслідування адміністрації, мають де-неде в більших містах свої фахові (професіональні) Союзи. За останній час повстали теж, на основі недавно ухваленого Думою закону, робітничі каси хорих („больнични каси“). Свідоме робітництво усе вороже царатови.

Наші вороги і приятелі.

Тепер ясно, де вороги наші і де приятелі і як їх шукати. Маса селянська — це здорова і сильна основа для цілої нашої роботи, для будовання нашої держави. Найбільш надійна і свідома частина селянства се люди об'єднані в кооперативи. Само селянство, визнавши, що ми йому несем, вкаже де вовки і де вівці. Уся поліція, царські чиновники вищих і середніх рангів, велике панство і найбільш збаламучені роботою чорної сотні люди з міщанства, попівсьтва та інших кругів, навіть і селян-

ських — то вороги, які розуміють ся можуть нам шкодіти.

Що робити по прибутті до села чи міста?

Коли прийдете на село — ось наша порада: — дайте наказ явитись сільському старості — нехай здасть він вам рапорт, передасть вам сільську розправу з усіма паперами, — приставте до неї сторожу. Вже з цього рапорту будете бачити, що воно за людина. Потім веліть дзвонити в найбільшого церковного дзвона, скликуючи народ на майдан. А заки народ зійдеться — взнайте від старости і людей, чи є в селі якийсь кооперативне товариство, учитель і піп. Побалакайте з управою кооперативу, з учителем і попом — се вам дасть багато. Коли зійдеться сход — оголосіть хто і чого прийшов і що власти старі більше не існують. Прикличте нарід боротись до останньої сили за свої права, за землю, і самостійну Україну. Звеліть вибрати громадську Раду з декількох найбільш надійних людей. Рада має організувати варту, патрулі і має теж відразу зайнятись переведенем в повнім порядку земельної справи і обміркуванням усіх інших господарських справ села.

Коли в селі є волость — маєте відразу зайняти її і приставити сторожу.

В містах, коли людність подає ознаки непев-

ности, Рада мійська має бути іменована, а варта до міста покликана з сел.

Усі канцелярії, як на селах так і в містах мають бути відразу заняті, зревідовані при свідках з місцевих людей, і всі папери, що можуть мати якусь інформаційну вартість мають бути негайно відослані українському штабови. До канцелярії має бути приставлена варта. Разом з сими паперами треба відсилати штабови місцеві газети та інші друки за час війни—те що удасть ся добути цікавого у ріжних людей, а також списані відомости, що подадуть наші люди.

Царські портрети, що висять в канцеляріях мають бути прилюдно спалені. На сільських розправах чи волостних правліннях та в містах мають бути вивішені українські прапори.

За все, що зробили, що почули, що організували і кого арештували, а кого випустили з арештованих нашими ворогами— мусите відразу здати рапорт штабови.

Подки з російсььких Українців.

Не тільки вістку за волю і землю і кращий порядок має стрілець принести народови на Україну. Він має сказати народови: вставай і борони своїх прав і нової своєї землі! Іди визволяти з неволі решту своїх братів. Іди руйнувати до краю і на віки прокляту Москву, прокляту царську дер-

жаву!!! В полки!!! Під славні українські прапори ставайте борці!!! Отсе мусить кинути як живу горючу іскру революційного вогню правди і помсти кожен вояк-добровілець в народні маси України.

Нехай з кожного стрільця, що йде з Галичини на Україну зродять ся цілі сотні української міліції, а з кожної сотні полки. Нехай Україна виставить своє власне військо на поміч нашим визволителям союзним військам і на охорону потім від Москалів.

Найбільший порядок!!!

Найбільший порядок, сувора дисципліна за взаємною згодою і для взаємної користі, що буде вкупі з тим і найбільшою волею, мусять бути підтримані скрізь. Жадна сваволя, чи анархія не може бути допущена. Усе, що проти громади, що може шкодити новому порядку мусить бути суворо каране. Пам'ятай Стрільцю, що Ти робиш те діло, яке доля дає людям раз на де-кільки сот років. Іди ж міцний як сталь і чистий як кришталі! А історія і український народ твоє имя глибоко запише.

Серпень 1914.

